

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

REVNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Sotsialismi nimel
võitlusse demokraatia
kaitseks!

Elagu töölisklassi ühtlus!

Elagu rahvusvaheline
sotsialistlik liikumine!

Kolm luuletist

1. NOKTÜRN MAHAJÄET TELISKIVITEHASES.

Midagi kuivalget
jookseb suliseval liival
pikemate varjudeni välja.
All kaardund pajude
ümber hüüva lainetejoone
tēevad kollase ja tumeda virvendused vetel
vanast öisest tiigist laia uneleva võorasema öie.

2. KES OLEN?

Minu pää lööb vastu tähti.
Minu jalad on künkatipel.
Minu sõrmeotsad on kõikevaldava elu orgudes ja kallastel.
Alla ürgsete asjade helisevasse vahtu sirutan käed ja mängin
saatuse ränikestega.
Olen nii mõnegi korra käind põrgus ja tulnud säält taas.
Mul on teada kõik, mis puutub taevasse, sest olen vestelnud
jumalaga.
Solistan kätega õuduse veres ja sisikonnas.
Tunnen ilu kirglikku haigusehoogu
ning imeväärset mässu kõigi siltide ees, mil lugeda: „Hoidke
süt eemale!“
Minu nimi on Tõde ning olen põgusaim vang üle kõiksuse.

3. OLEN RAHVAS.

Mina olen rahvas, olen hulk — olen põöbel — olen mass.
Kas te ei tea, et ma teen kõik maailma suurimad teod?
Olen tööline, leidur, valmistan maailmale toitu ja riideid.
Olen kuulajaskond, kes jälgib aeglugu. Minust tulevad Napoleonid,
Lincolnid minust. Nad surevad. Ent läkitan esile
uusi Lincolnleid, uusi Napoleone.

Olen seemendetatav maa. Olen rohilaas, mis tähendab rohkesti kündi.
Õudseid torme küüb minust üle. Unustan. Parim minust
imetakse välja ja raisatakse. Unustan. Kõik, väljaarvat
surm, tulevad
mu poole ja panevad mu töötama, andma, mis mul on. Aga
unustan.

Mõnikord nurisen, raputan end ja riputan paar punast piiska,
mis aeglugu mäletab. Siis aga — unustan.

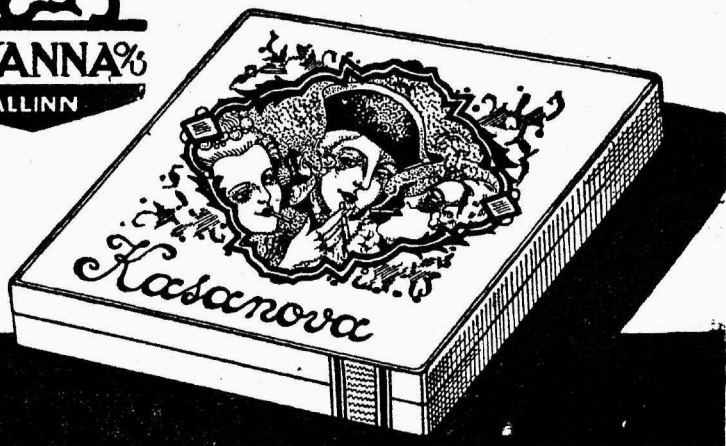
Kui mina, rahvas, õpin mäletama, kui mina, rahvas, kasutan
eilsepäeva õpinguid ega unusta enam, kes riisus mind mullu,
kes tegi mu narriks, — siis ei leidu maailmas enam
kõnelejat, kes lausuks nime: „Rahvas“ vähima mõnituse
jäljega

häälēs ega kaugemeelsete pilkavate naeratustega.
Pööbel — hulk — mass saavutab siis oma koha.

Tõlkind Ants Oras.

Värsketest puhastatud tubakatest valmistatud
lemmik-paberossid

Iga pabeross on varustatud hügieenilise vatiga.
25 tk. ainult 25 senti.

MAIPÜHA ON VÕITLUSPÜHA!

Meie Internatsionaali ulatuses tänavune maipüha peetakse *fašismi-vastase võitluse* tähe all. Kapitalism katsub päästa ennast viimase abinõuga — demokraatia hävitamisega, ja mitmel maal *demokraatia piiramine* on varjatut laadi.

Kõik need, kes on kogund noorsotsialistide lipu alla, kõik need, kes on Sotsialistliku Töolis-Internatsionaali võitlusrindes, peavad teadma, et *poliitiline demokraatia* kogu oma valimisõiguse ja kodanikuvabadustega ei ole muud kui *võimalus sotsialismi visaks kättevõitlemiseks*. Kuid iga-sugune kodanikuõiguste piiramine on tagasipöördumine aega, millal ei olnud neidki õigusi, ja iga demokraatia piiramise vastu tuleb pidada võitlust, mitte üksi sõnades ja selgitustöös vaid ka tegudes.

Meile sotsialistliku lõppsihi kättevõitmisel tähtis poliitiline demokraatia on kogu töörahva asi, ja noorsotsialistid olgu siin tööliklassi eesotsas!

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali maiüleskutse

Seltsimehed!

Meie mineva aastane maiüleskutse oli samal ajal viimaseid kutseid kõigile demonstreerimaks töö maailmapidupäeva kõrgeid sihte teisel rahvusvahelisel noorpõlvepidustusel Viinis. Uhkusega mäletame täna 50.000 noore sotsialisti võrratult kaunist meelevaldust Punases Viinis. Meie Internatsionaal on saanud rahvusvahelise sotsialistliku tööliikumise jõutsentriks, ja Viin on vabastanud uusi tugevaid impulsse sotsialistliku liikumise kõigis osades.

Oleme jälle edasiliikumises!

Viini kongressil võisime konstateerida liikmete arvu tõusu 1928. aastal ümmarguselt 30.000 võrra 220.000-ni. Aasta 1929. on toond uusi tulemusi, oleme sel aastal peaaegu saavutanud veerandmiljoni. Selle tõusu osalised on kõik liidud, kellel on olnud takistamatu avaliku töö võimalused.

Maipüha on kogumise päev!

Kasutagem tundi, sest meie ees on suured ülesanded. Rahvusvaheline sotsialistlik tööliikumine on ikka veel raskest võitlusest *demokraatia eest*. Meie taga on aasta karmi võitlust fašismi ja reaktsiooni vastu. *Austrias* töölikond lõi tulemusrikkalt tagasi fašismi häbematu kallal tungi demokraatiale. *Poolas* sotsialistid on peatand diktaatori pääletungid. *Leedus* Valdemaras kadus, *Hispaanias* Primo de Rivera. Demokraatia on kindlustund tänu organiseerund töölikonna otsustavale vastulöögile.

Maipüha on võitluspüha!

Võitlus demokraatia pärast ei ole veel lõpul, fašism ei pea oma mängu veel lõpnuks. Ta teadku siis, et noor töölikond on täiskasvand töölikonna kõrval, kui tuleb kindlustada demokraatiat ja sotsialismi rõhutamise reaktsiooni vastu. Selles võitluses otsustub ka meie vabadus, sest kogemus õpetab, et vaba noorpõlvekasvatus, noorte õigus ja noorte kaitse on fašistliku režiimi esimesed ohvrid.

Juhime teie pilgud sel maipühäl ka suurele võitlusele desarmeerumise eest. Inglise töölisvalitsus on katsund suure energiaga avada tee rahvaste desarmeerumisele. Londoni konverentsi tööd näitavad vastupanu, mida veel täna ühele sotsialistlikule valitsusele asetatakse ta tõsisest tööst maailmarahu eest. Desarmeerimise asemel ähvardab uus relvastus. Sellepärast sotsialismi noorena generatsioonina tahame uuendada oma tunnistust maailmarahule ja rahvastelepitusele. Kõikjal, kus tööliikumine püüab läheneda sellele sihile praktilises poliitikas, ta peab võima arvestada meie toetust.

Võitlus fašismiga! Võitlus sõjavaimuga!

Need mõlemad paroolid asetame oma tahteavalduse etteotsa, fašism ja sõjavaim on iga sotsiaalse edu ja vaba sotsialistliku noorsookasvatuse suurimad vastased.

Seltsimehed! Aast-aastalt oleme kandnud 1. mail oma punaseid lippe oma otsustava võitlustahte märgiks. Oleme jälgind sellega rahvus-

---

vahelise töölisliikumise kauneimat traditsiooni, rahvusvahelise solidariiteedi traditsiooni. Sellele traditsioonile tahame jääda truuks sellelgi aastal. Kui linnas ja maal töölisorganisatsioonid kutsuvad 1. mai meeleavaldusteks, siis meie astume esimestesse ridadesse.

Marssime ühes!

Elagu rahvusvaheline sotsialistlik noorsooliikumine!

Elagu rahvasterahu ja sotsialism!

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali büroo:

Karl Heinz, Viin.

Erich Ollenhauer, Berliin.

Ernst Paul, Praha.

Koos Vorrink, Amsterdam.

Hans Hansen, Kopenhagen.

Josef Martel, Braine-le-Comte (Belgia).

Ludwik Cohn, Varssav.

Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali üleskutse

1. MAIKS 1930. — KÕIGI MAADE TÖÖLISTELE!

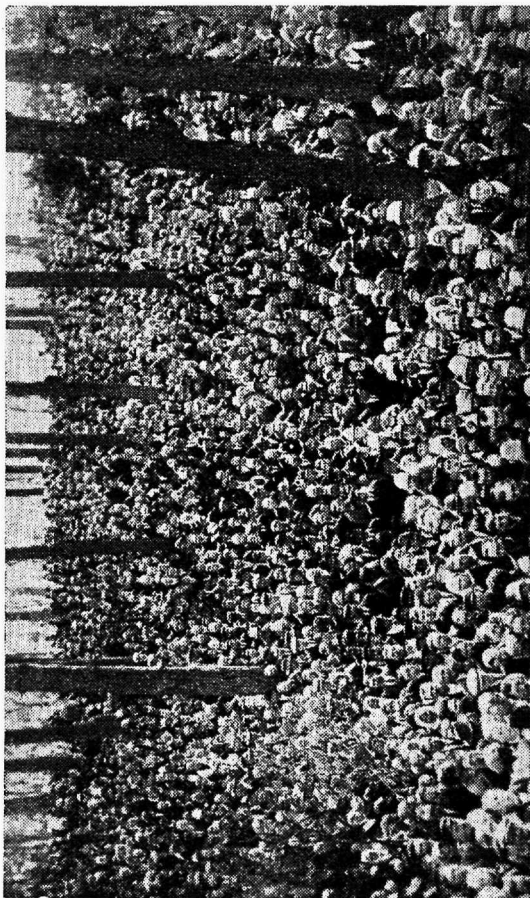
Nelikümmend aastat on kadund sest ajast, kui töölised esmakordselt püütsesid oma rahvusvahelist püha. Võimsad on sotsialismi nelja aastakümne kestes tehtud vallutused, otsustavalt on muutund tööliskonna asend ühiskonnas, ikka lähemale tuleb aeg, kui sotsialism on vallandud rahva enamiku, ja kujundab kõigi töötajate elu oma printsipiide mõttes uueks.

Vaadeldes erakordset edu, mida leiame ajaloolise üldprotsessi vaatlemisel, meie ei jäta tunnustamata, et rahvusvaheline reaktsioon on kosund maailmasõja tõttu saabund kaotusest, ja on pöördund lööma tagasi töölisklassi võitude üht osa. Kolmel kujul enne kõike töölisklassile astub vastu ta vaenlane: *fašism, sõjahässitus ja sotsiaalne reaktsioon* katsuvad ikka uuesti lüüa tagasi töölisklassi.

Diktatuuri valitsus, valge terrori riik, on kannatand kaks suurt kaotust: *Hispaania* diktaator Primo de Rivera ja *Leedu* verejanuline valitseja Valdemaras on langend. Aga veel nii Hispaanias kui Leedus vanad oligarhhilised võimud võitlevad noore ülespüüvda demokraatia vastu, veel kummagi maa töölisklass on raskest võitluses takistamaks diktatuuri süsteemi jätkumist, teostamaks ja kindlustamaks demokraatlikkude jõudude võitu.

Kui heis mais võitlus käib demokraatia vallutamiseks ja olemasoleva fašismi murdmiseks, siis teistes tuleb lüüa tagasi pääletungiv fašism. Kirgliku osavõtu ja vennaliku solidariteediga kõigi maade töölised on seirand kangelaslikke kaitsevõitlusi, mida *Austria* ja *Poola* proletariaat on pidanud fašismi pääletungi vastu. Austrias heimveeri päälöök demokraatliku põhisääduse vastu on läind tühja, aga veel ei ole õnnestund teostada sisemist desarmeerumist, veriste kokkupõrgete hädaoht ja vajadus kaitsta sotsiaalseid saavutisi kestavad edasi. Poolas Pilsudski esimene pääletung on löödud tagasi, aga veel pole lõplikku otsust, veel on tüüril kolonellidekamp, kes jätkab võitlust demokraatia vastu. Veel on vaja kõigi maade tööliste töösolidariteeti neile klassiseltsimeestele, kes on vahetus võitluses fašistliku võimu vastu.

Suure rõõmuga rahvusvaheline proletariaat on näind seisvat eel Itaalia sotsialistlikkude jõudude ühinemise suure sammu. Itaalia mõlemi nii kaua vennaviha lahutatud sotsialistliku partei ühinemine tähendab võitlusvõime palavikulist tõusu kõigi maade tööliste kardetavaima vaenlase vastu, demokraatiavastaste pääletungide keskkoha vastu, Itaalia verega reostatud fašismi vastu.

1. mail Riias 1928. aastal

Sellepärast saadame 1. mail kõigi diktatuurimaade töölistele oma tervituse ja kinnitame ohvreile nende veendumust, neile kes vaevlevad Leedu vanglaid, Mussolini saartel või mõnes muus pörgus, kuhu diktaatorid sulevad oma ohvrid; saadame neile meie töösolidariteedi!

Sellepärast täname 1. mail fašismi ähvardatud maade sotsialiste kindlusest ja otsustavusest, millega nad on astund vastu demokraatia ja sotsialismi vaenlastele!

Sellepärast demonstreerime 1. mail:

*Fašismi ja diktatuuri vastu!
Kõigi poliitiliste vangide vabanemise eest!
Vabaduse ja demokraatia eest!*

Kõigi maade töölised!

Londoni konverentsi käik merejõudude vähendamisest on tõestand uuesti, et fašism ei ole ainult töölisklassi surmavaenlane, vaid ka kõigi rahu- ja desarmeerimispüüete vaenlane. Aga samal ajal fašistliku Itaalia valitsusega ka Prantsusmaa reaktsooniline valitsus asetub vastu Briti töölisvalitsuse püüetele merevarustuse vähendamiseks ja sellega kõigi maade ülddesarmeerimise võimaldamiseks, samal ajal kui Jaapan ja Ühendriigid on valmis relvastust edespidi piirama, mitte aga nüüd vähendada. Daani töölisklass põrkab võitluses oma maa desarmeerimiseks reaktiooni vastupanule. Vastupanematu selgusega paistab sellest, et reaktioon ei taha täita pühalikke tötusi, mis anti sõja mõjustuste ja proletariaadi kartuse tõttu esimesil pärast sõjastel aastail. Ainult töölisvalitsused võitlevad püsivalt kõigi maade tõelisest desarmeerimisest, ainult rahvusvaheline proletariaat on jõud, mis aitab tuua maailma rahu ja desarmeerimise.

Sellepärast tervitame 1. mail Briti proletariaadi usaldusmehi, kes on rahu ja desarmeerimise eest peetava võitluse eesotsas!

Sellepärast tervitame 1. mail Daani sotsialiste, kes on otsustand teostada oma maa desarmeerimise!

Sellepärast demonstreerime 1. mail:

*Relvastuse ja militarismi vastu!
Desarmeerimise ja rahu eest!*

Kõigi maade töölised!

Raske rahvusvaheline tulunduskriis on heitnud miljoneid töölisi ettevõttest ja saatnud need hirmsaimasse hädasse. Nõnda kapitalistlik ühiskond lükkab ratsionaliseerimise hinna, rumalate börsispekulatsioonide tulemused kõigi maade tööliste. Samal ajal aga sotsiaalne reaktioon pöördub Washingtoni kaheksatunnise tööpäeva lepingu ratifitseerimise vastu, püüab röövida töötult töötavate toetuse napi leiva, nõrgendada tööliste ametiühingulist jõudu pääletungidega liitumisvabadusele.

Sellepärast mõtleme 1. mail miljoneist töötulist, kes on pühendatud näljale, ja töotame ei kunagi väsida võitluses nende kapitalistliku ühiskonna ohvrite eest!

Sellepärast saadame oma tervituse Saksa tööliste, kes praegu on esirinnas võitluses töötute õiguste eest!

Sellepärast demonstreerime 1. mail:

*Sotsiaalse reaktiooni vastu!
Washingtoni lepingu ratifitseerimise eest!
Töö ja leiva eest töötule!
Tööliste täieliku liitumisvabaduse eest!*

Kõigi maade töölised!

Raskeima murega täitub kõigile sotsialistlikult tundjaile Vene revolutsiooni saatus. Bolševistlik diktatuur on sattund ikka teravamasse vastollu talupoegadele, ja töölisklassil, kelle nimel ta valitseb, tuleb kanda ikka raskemaid ohvreid oma õiguste ja elutaseme poolest. Võõrastades Vene revolutsiooni kumbagi kandvat klassi teineteisest ja nõrgestades samal ajal oma lõhkumispoliitikaga rahvusvahelist töölisliikumist, ta tõstab rah-

---

vusvahelise imperialistliku reaktsiooni päätungihimu, võlub Venes vasturevolutsiooni hädaohu, mis tähendaks katastroofi kogu rahvusvahelisele ja proletaarlikule vabastusvõitlusele rahu ja demokraatia eest kogu maailmas.

Sellepärast tervitame Venemaa sotsialistlikke töölisi nende püüdes päästa vasturevolutsiooni hädaohust Vene revolutsioon nõukogude riigi demokratiseerimisega ja sellega luua alus rahvusvahelise proletaarliku klassiliikumise ühtluse uuestitekkimiseks.

Sellepärast demonstreerime 1. mail:

Vene revolutsiooni päästmiseks teda ähvardavast vasturevolutsiooni hädaohust!

Maailma ajaloolised liikumised, milles Aasia ja Aafrika rõhutatud rahvad võitlevad oma üheõiguse eest, väljenduvad nüüd suurtes demonstratsioonides. Meie suure maimõtte mees kutsume üles ueltarenend tööstusega maade töölis hulki vennastuma rahvusvaheliselt töölistega, kellel on neli aastakümnet võitlust seljataga.

Sellepärast tervitame 1. mail kõigi maade töölisi, kes meiega veel ei ole organisatsiooniliselt seotud!

Sellepärast demonstreerime 1. mail selleks, et Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali lipu alla koguksid kõik, kes tahavad võidelda:

Vennaviha vastu töölikonas! Proletaarliku klassivõitluse sotsialistlikuks ühinemiseks!

Fašismi vastu! Demokraatia eest!

Relvastuse vastu! Rahu ja desarmeerimise eest!

Sotsiaalse reaktsiooni vastu! Sotsialismi eest!

Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali büroo.

Georg Engelbert Graf

Võitlus fašismi vastu

Mis nüüd? Kuidas võib astuda vastu fašistlikule hädaohule? Kuidas kindlustame demokraatiat? Saksalaadiline bolševistlik taktika pidada võitlust fašistliku hädaohu vastu ainult suure hääletagemisega mürgeldavate lööksõnadega või pidada vaidlust kaigaste, toolijalgade, õlleklaaside ja muu „barbarite varustusega“ tähendaks ajada kuradit peltsebuliga välja. Kui fašism tahab avalikku võitlust, tungib relvadega päälle demokraatia saavutistele, siis ka töölikond ei või seista püss jalal ega lasta nottida end vastupanematult; hilisem minevik on näidand igatahes kordvalt, et otsustavalt liitunud töölikonnal üldstreigiga on käes palju vahedam relv kui seda moodustavad kuulipildujad või barrikaadid.

Kas sõjavägi kõigis olukorras on põhisääduse ja demokraatliku vabariigi kindel kaitse fašistliku putši vastu, peab asetama vähemasti küsimusmärgi alla. Sõjavägi sel korral ikkagi kaaluks, mis võimaldab ta enda võimulepääsu.

Erakordsed säädused? Kui need ka on vabariigi kaitsesääduse päälkirjaga, need on demokraatia ulatuses ikka kaheteraga mõögaks, kui selle täitmine on bürokraatia käes, või muil kohtadel, mis oskavad libesida ära demokraatlikust kontrollist. Ministrid ja koalitsioonid tulevad ja lähevad; aga jäävad bürokraatia, kohus ja sõjavägi.

Diktatuur diktatuuri vastu? Väga häa, see võimalus jääb vabaks: proletariaadi diktatuur fašistliku, kodanlik- kapitalistliku diktatuuri vastu!

„Kui diktatuur peab tulema, siis meie teeme selle“ — nii umbes rõhutas seda Otto Wels Magdeburgi parteikongressil. Kui see lause tähendaks küllalt kaua vaigitud diktatuurimõiste tagasivõtmist röömustaval viisil sotsialistlikku terminoloogiasse, siis ometi proletariaadi diktatuur on ainult paberline nõue, kunni proletariaat parteipoliitiliselt on lõhestatud, parteipoliitiliselt hässitatud ja selle tulemusena oma jõu arendamiseks on halvatud. Just proletariaadi diktatuuri valjemad karjud lisandavad oma lühinägelise bolševistliku taktikaga enamasti selleks, et tõsisel juhtumil proletariaadi diktatuur, küsimusse tõustes, asenduks vendadevõitlusega.

Siis sotsialistlikule tööliskonnale praegu jääb ainult üks poliitiline tee: *suhtuda tõsiselt demokraatiale!* Tahame jätta siin puudutamata küsimuse, kas meie partei koalitsioon kodanliste parteidega valitsuses igal juhtumil on proletaarlik surmapatt või ainult kardetav kalduvus patuks. Aga *kui* meil kord on valitsuses meie partei, sotsialistide, „sotsialistlikkude demokraatide“ esindajad valitsuses, siis need ka valitsuses — ja just sääl! — näitama end demokraatidena — ka oma partei suhtes — ja oma partei esindajatena, kelle põhimõtteid ja nõudeid nad esindavad kogu rõhuga. Iga järelandlikkus väljendub, eriti praeguses olukorras, nõrkusena, ja tähendab avalikkuses mitte üksi isiklikku prestiižikaotust — seda veel võiks taluda —, vaid alles raskesti tagasisaadavat usaldusekaotust. Alles neil päevil jälle üks demokraat Georg Bernhard riigipäeval ütles lause küllaldase selgusega: „Parlamendis lööb läbi ainult see minister, kes alatasa ei anna järele ega libise kõrvale“, ja tema fraktsioonikolleeg Haas arvas lühidalt: „On piinlik mulje, et on lastud pääseda mõjule suurkapitalistlikel mõjudel ilma tõsise poliitilise ja diplomaatliku vastupanuta.“ George Clemenceau, kes nagu ei keegi on valitsend parlamendi kõiki registreid, tähendas kord 1905. aastal: „Ei ole paremaid vahendeid kui alaliste pääletungide poliitika, ei sundida vastaparteid rohkem nõudmast. Iga inimene või iga võim, kelle tegevus ainult ja üksi on järeleandmises, on sunnitud lõpus paratamatult kõrvaldama olemasolust. Kes elab, paneb vastu; kes ei pane vastu, laseb tükeldada end palahaaval.“ Kui rahvastiku, ka tööliskonna, ka parteipoliitiliselt organiseeritud tööliskonna laius ringides on kõigutatud usaldus demokraatiale, siis sellel usaldusekriisil osalt on põhjus selles, et fašistlik-demokraatlik mürk hakkab mõjuma meie oma ridades ja organisatsioonides. Ka meie oleme fašistlikult nakatunud. See kestab senni, kui „ülevaalt“ parlamendifraktsioon ja organisatsioon ja kui laiad valijate hulgad asetatakse ikka valmis faktide ette. Mis üliinimliku töö pidi tegema viimaseil aastail „väikeste funktsionääride“ vägi, et teha organisatsioonides hääks valitsusesindajate „patud“. Hää — olgugi need suurelt osalt „häda“ patud; aga see on olümpialaste kõrgelendlikkus, järelandvus teiste parteide koalitsioonikaaslastele ja järelandmatus oma seltsimeestele, mille vastu peab võitlema igauks, kellele demokraatia on sisim veendumus. Siingi puudub vastukaal kasvavale bürokrateerimisele, bürokraatlikule mentaliteedile.

See oleks olemas, kui hulgad osutaksid suuremat poliitilist huvi. Aga et korraldada poliitilisi valimis-koosolekuid, tänapäeval peab kasutama juba sensatsioonide ja ameerikalikku reklaami; neist, kes täna külastavad poliitilisi koosolekuid, osa tuleb lisade pärast: kino, muusika või kabaree pärast, või lootusest saada näha või teha ise skandaalstseene või mürgleid. Ja sellest haletsusväärsest faktist fašism katsub leida jällegi uusi agitatsiooninaid.

Demokraatia pärast seisame ülesande ees korraldada hulkade poliitilist kasvatust enam kui senni ja süstemaatilisemalt kui senni.

Ja see *politiseerimine* peab algama võimalikult vara. Enne kõike peab kõrvaldama meil mõtte, mis *noorpõlve politiseerimisel* on teel ees: noorpõlve politiseerimine, see on noorpõlve süstemaatiline kasvatamine poliitikalike ja juhtimine mitte üksi poliitilistele küsimustele vaid ka poliitilisele toimingle. Kes usub kaista noorpõlve poliitilisest müttamisest, see saab näha, et hiljem liig vähe karastatud täiskasvanud on kergesti kättesaadavad meie vastaste nakkustele. Ja kes usub, et alles hallide juustega võib täita poliitilisi funktsioone, see ajab otse poliitilise energiaga täidetud noorpõlve vastaste ridadesse, mis juba oskavad leida noortele jõududele rakendusvõimalusi. Kasvatus ei või *eemaldada* poliitikat — ka mitte poliitilisest arvustusest! — muidu noorpõlv arvab, et tahetakse sulgeda ta arengutee. Ei jatku, kui „jälgitakse sümpaatiaga“ noorpõlveliikumist, aga kui noortele, kes ootavad rakendusvõimalusi, ei näidata teguvälja. Bürokratismi tardumus riigis ja organisatsioones ajab aastakäigu aastakäigu järele opositsiooniasendisse, kes, kui nad ei või teenida organisatsioone, loodavad leida selle „korra“ lõhkumises väljapääsu oma hädadest.

See ei ole küpsmatus või vähemasti mitte *ainult* küpsmatus, mis esineb päraastõjastes noortes generatsioonides; see on takistatud, suletud — ja seejuures tarvitamatu energia.

Ei jatku ka et rändlinnu ja õppimisvaimu kokkusulatamisest, saavutada proletaarlikule noorpõlvele *elamusi*. Otse noorpõlv vajab kaugemaid revolutsioonilisi suundi ja vajab sangarlikke ideaale. Hulk ja noorpõlv sarnlevad siin. Kuigi suund ja ideaal kohe ei ole realiseeritavad, nad mõjuvad mootorina, edasiajavana jõuna. Kaine, ebatänulik poliitiline tänapäevatöö võib olla tehtud noorpõlvele nauditavaks sellega, et enam kui senni lükkame esile oma revolutsioonilisi *sotsialistlikke* suundi, kapitalismi revolutsioonilist vallutamist. Fašistlik hädaoht on kõrvaldatud siis, kui meie teostame oma poliitikas ja oma kasvatustöös, oma organisatsioones ja kogu proletaarlikus liikumises selle, mis on „sotsiaaldemokraatia“ nimes: *olgem, saagem demokraatlikeks sotsialistideks!*

Avaldame siin autori lahke loaga katke ta uuemast brošüürist „*Die faschistische Gefahr*“ (Fašistlik hädaoht). Georg Engelbert Graf, ametiühingulise kooli juhataja Saksis, Saksa riigipäeva liige ja Saksa noorsotsialistide ajakirja „*Jungsozialistische Blätter*“ toimetaja, on meiegi ajakirja kaastöölisi. Grafi artikkel, mis peab küll silmas Saksamaa olusid, on aga mitmeski suhtes nagu meie jaoks kirjutatud — seevõrra rahvusvahelist laadi on nii fašismiga seotud küsimused kui partei ja sotsialistliku noorpõlveliikumise töörakendus.

Töölise Kirjastuse Ühisus

Neil päivil ilmuvad:

M. MARTNA: Tallinna sündmusi 1905. ja 1906. a. Piltidega.

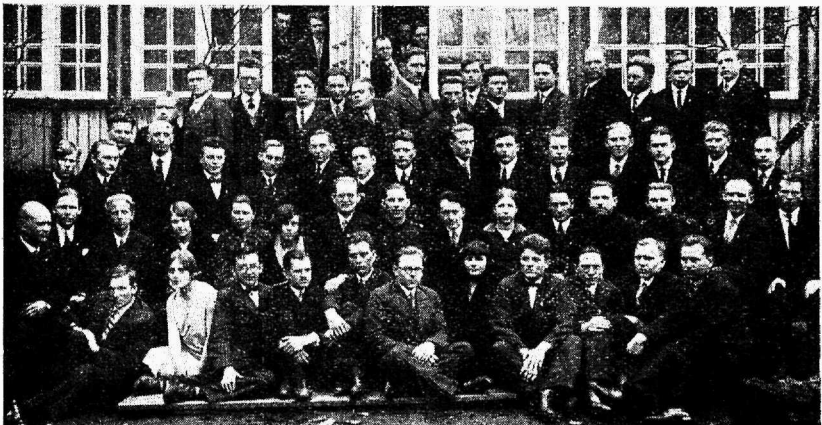
P. A. HANSSON: Rootsi ametiühinguline liikumine.

FR. MENDERS: Sotsialism ja talupojad.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu IV kongress

Tartus 13. ja 14. aprillil 1930.

Lühikese ajaga Liit on kasvand ja saand jalad alla. See ei ole enam paar rühmakest vaid üle 30 ühingu enam kui 900 liikmega. See organisatsioon vajab juba teadlikku juhtimist ja üksikute rühmade tööd omavahel. Kui kongressist kaugeltki kõik organisatsioonid ei võtnud osa, siis siin oli näha raskusi, mis on ees meie ühinguil. Meie ühinguil ei ole varandust ja nendesse liituvad noored on vaesed. Olgugi, et sõiduraha ei oleks pidand olema suur, ei suudeta mitmelgi pool, eriti kaugemal, panna välja seda summat.

Kongressi liikmeid ja külalisi

Ametiühingute väikeses saalis oli Liidu lipuga piiratud kõnetool. Saadikud, külalised, nende seas ka läti seltsimehed, täitsid saali. Liidu senine esimees *N. Andresen* oma avamiskõnes rõhutas, et see kongress käsitab organisatsioonilisi küsimusi just sellepärast, et organisatsiooni kasvamisega need on tekkinud. Võimsalt lauldi Internatsionaali ja siis mälestati Liidu juhatuse liiget ja Tartumaa noorsotsialistide hääd juhti *Hugo Rataseppa*, kelle surm ei tähenda ainult ühe sõbra kaotust vaid kes on tüübiline tööohver noores põlves omandatud tiisikusega.

Tervituseks anti sõna kõigepäält välismaade seltsimeestele. Sm. *Vitolinš* tuletas meelde võitlusi, mida peavad Läti töölisnoored, sm. *Hautamäki* kõneles Soome seltsimeeste võitlusest fašismi vastu.

Kodumaistest tervitajaist esimesena sai sõna sm. *K. Freiberg* ESTP keskkomitee esindajana. Olgugi, et noorsotsialistid vahest on olnud opositsioonis parteile mõne poliitilise sammu puhul, partei võib märkida noorsotsialistides hääd ja tervet püüet sotsialistliku liikumise tugevdamakstegemiseks, ja kuigi tihti on loomulikud vähesed arusaamatusedki „noorte“ ja „vanade“ vahel, partei tervitab alati noorpõlve püüdeid. Üleriikliku Maatööraha ühisuse tervituse tõi sm. *M. Adamson*, partei riigikogurühma poolt sm. *M. Mihkelson*, Tartu maavol. sots. rühmalt sm. *Nisu*,

Tartu sotsialistliku linnavolikogu rühma poolt sm. *Õunapuu*, Akadeemilise Sotsialistliku Ühingu poolt sm. *Marmor*. Tervitas veel rida organisatsioone, ja lõpuks välismaised organisatsioonid kirjalikult.

Kongressi juhatajaks valiti smd. *Andresen*, *Mikkelson* ja *Stein*, sekretäriks sm. *Metslang*, *Jalak*, *Nurm*, *Pärn*, *Tuiman*, *Eilsen*, *Lõhmus*; mandaatkomisjoni smd. *Freiberg*, *Aben*, *Rähn*, *Hirsch*.

Pärast vaheaega koosolek algas sm. *Mikkelsoni* ettekandega meie organisatsiooni vormist. *Mikkelson* vaatleb mõningaid juriidilisi vastukõnelusi ja liigset sõltuvust parteist, mis on praegusel liidu vormil ja arvab, et varem või hiljem peame iseseisvustuma organisatsiooniliselt. Sm. *Freiberg* kaaskõnelejana arvab, et organisatsiooniline lahtilöömine parteist ei ole vajaline. *Freiberg* vaatleb üksikuid organisatsioonitüüpe ja leiab meie organisatsiooni päämiselt kasvatus- ja intiimorganisatsiooni tüübiliseks.

Kaks erireferaati käsitles Liidu teisi päevamuresid. Sm. *Metslang* vaatles ametiühinguliste noorte organiseerimisküsimusi, ja saksalaadilises eraldiorganiseerimises leidis palju vigu; referendi sooviavalduse kohaselt noorsotsialistlik liikumine koos ametiühinguliste noorte liikumisega peaks moodustama ühe terviku ka organisatsiooniliselt, ja sellepärast noorsotsialistide kohus on algatada ka ametiühinguline noorte liikumine. Sm. *Aben* käsitles maanoortöölise elu ja organiseerumise raskusi ning pani ette kaaluda, kas ei oleks võimalik panna ametisse liidu instruktor eriti maaiühingute töö juhtimiseks. Sõnavõtmine ettekannete järele oli elav ja tekkis rohkesti uusi vaatekohti asjas.

Ju oligi esimese tööpäeva lõpp, ja Tartu noorsotsialistide lahel kutsel mindi teelauda, kus süvenes sõprus ka Soome ja Läti seltsimeestega.

Teine tööpäev algas sm. *Andreseni* ettekandega „Sotsialistlikust enesekasvatusest, mis esitas järgmised mõtted:

1. Sotsialistlik töölisliikumine on praegu pausi ajajärgus, millal ei ole kaasakiskuvaid ja hulki vapustavaid poliitilisi sündmusi. Töölisliikumine peab kasutama seda pausi uute jõudude koondamiseks, töötavate hulkade poliitiliseks koolitamiseks ja noore generatsiooni sotsialistlikuks enesetäiendamistööks eelolevate võitluste ootel. Töölisklass eelolevais võitlustes võib olla tugev ainult siis, kui tal pausi kestes on õnnestunud kasvatada uus revolutsioonilise teadvuse ja sotsialistliku tunnetusega generatsioon.

2. Sotsialistlik liikumine ei võida oma ridadesse inimesi ainult tulunduslike huvide tõttu, vaid siin on väga suurel määral tähtsad ka elamused, mis inimest võimalikult noorest east seovad sotsialistliku liikumisega, andes talle lootust ja optimismi töölisklassi võiduks.

3. Noorsotsialistliku liikumise ühevõrra tähtsad küljed on kollektiivne enesealgatuslik tutvunemine sotsialismi lõppsihi ja töölisliikumise praktikaga kui ka sotsialistlikult tunnetavate inimeste enesekasvatamine vähemate ja suuremate ühistööde ja ühisaktioonide kaudu.

4. Noorsotsialistlike ühingute üks tähtsamaid ülesandeid on kasvatada oma liikmeisse tugev organisatsiooni teadvus ja kohusetundelikkus, mida peavad tunnustama esimeses järjekorras enda kohta juhtivad tegelased.

5. Väljakasvava töölisnoorpõlve sotsialistlik enesekasvatustöö on eriti viljakas siis, kui sellele eelneb murdeaalise noorpõlve ja laste organiseerimine oma ea kohaste töövormidega.

6. Noorsotsialistide esimeseks organisatsiooniliseks ülesandeks on luua oma ühingute juure nooremate liikmete (14—17 a.) pioneergrupid „punaste kotkaste“ töömeetodi alusel, mis on orgaanilises sidemes noorsotsialistlik-

kude ühingute vanemate gruppidega. Selle organisatsioonilise eeltöö järele on vajaline kaheastmelise lasteliikumise organiseerimine oma ühingute juurde, mille eeltööd tulevad võtta järgneva kongressi päevakorda.

7. Sotsialistlik enesekasvatus olgu ühtlane kõigi laste ja noorpõlve igade jaoks ja pioneergruppidesse kuuluvad noored olgu lähedas organisatsioonilises ühenduses muude noorsotsialistidega.

Seda täiendas omalt poolt sm. *Nurm* ettekandega „Töölisorganisatsioonide koostööst.“

Prægune töölisliikumine, eriti töölisklassi noorpõlve liikumine, võib anda häid tulemusi sotsialistliku teadvuse kasvatamisel ja töölisklassi poliitika teostamisel, kui kõik töölisorganisatsioonid on kooskõlastatud oma tegevuselt. Üheltpoolt on vajaline Noorsotsialistliku Liidu koostöö partei ja ametiühingutega poliitilise teadvuse kasvatamiseks ja majandusliku võitluse süvendamiseks, teiselt poolt aga koostöö Töölisspordi Liidu, töölisteatriite ja tekkiva töölisõigusteorganisatsiooniga tööliskultuuriliikumise süvendamiseks ja töölisnoorpõlve enesealgatuste demonstreerimiseks.

Läbirääkimised kummagi ettekande puhul aitasid rõhkesti selgitada, et õieti mitmekesine tegevus kuulub *sotsialistlikkude inimeste kasvatamise* mõistesse, ega ole kindlat vahet töö ja ajaviite vahel.

Noortekaitse osa käsitus jäi lühemaks kui oli kavatsatud. Et sm. *Speek* tungivate asjaolude tõttu ei saand ilmuda kongressile, siis sm. *Stein* üksi käsitles ametiühingute osa noortekaitse teostamises.

Sm. *Hautamäki* esitas siis rahvusvahelise läbikäimise võimalused. Need on pääle üksikisikute osavõtu teiste maade kongressidest ja pidudest eriti suuremate salkkondade matkadega eriti lähedate maade pidudele kui ka külla argipäevasündmustikus. Tuleb pöörduda eriti tähelepanu üksikliikmete ja organisatsioonide kirjavahetusele teiste maadega. Eesti ja Soome vahel isegi keel ei tee raskusi, kuna siin varssi võib mõista kirjavahetust vastavas keeles, mujal on võimalik tarvitada eriti esperantot. Sm. *Tuimani* referaat „Esperanto töölisliikumises“ andis järgnevad suundjooned:

Ainult rahvusvaheliselt suudab proletariaat tänapäeval (ja tulevikus veel enam) edukalt võidelda rahvuslusetu kapitalismi vastu. Tihe rahvusvaheline side pole võimalik, kui ei mõisteta üksteise keelt.

Võõrrahvuskeelte õppimine pole töölisklassidel võimalik. Üsikute võõrkeeli oskavate juhtide ja tõlkijate kasutamine pole ainult ebaratsionaalne, vaid sel kujul ei oma töölisklassi rahvusvaheline solidaarsus siisu, see on põõamiselt paberiline. Ainult laiade töötavate hulkade üksteise täielik — ka keeleline — mõistmine on eelduseks loosungi „Kõigi maade proletaarid ühinege!“ reaalseks teostamiseks.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu päevaülesandeid esperanto suhtes olgu:

1. Esperanto oskuse levitamine liikmete seas: kursuste korraldamine, kirjanduse levitamine, esperanto ringide organiseerimine jne. Organisatsioonide juhtivad seltsimehed nõistku esperantot!

2. Koostöö teiste maade vennasorganisatsioonidega esperanto kaasabil.

3. Propageerida esperanto tarvidust ESTP. ja ametiühingute liikmete ja juhtivate organite juures sihiga, et müü töö kõrval propageeritaks esperantot ja tehtaks kongressidel otsusi esperanto kasuks.

4. Rahvuslusetuse mõte ja üleilmilise esperanto liikumise tutvustamine Liidu häälekandja ja võimalust möõda ka partei häälekandja veergudel.

Aruanded ja tegevuskava võeti vastu, juhatusse valiti üksmeelselt 14 seltsimeest (neist 6 väljastpoolt Tallinna): Andresen, Freiberg, Lõh-

mus, Metslang, Mikhelson, Naarits, Nurm, Offenbach, Pärn, Reining, Rummo, Stein, Tuiman ja Vilmansen.

Pärast tänuavaldusi kongressi liikmeilt sm. Tuimani kaudu Tartu seltsimeeste vastuvõtu eest ja Soome esindaja sm. Hautamäe hüvasti-jättu juhataja N. Andresen lõpetas: Meie oleme tugevad, kui oleme liitunud nii tugevasti ilma vahedeta kui senni, oleme tugevad, kunni teeme tööd igapäev ja alati säeme esimeseks oma organisatsiooni ja sotsialismi tuleviku.

„Julgesti, vennad, nüüd tööle“ lauluga lõppes vaimustus- ja töörikas kongress.

KARL FREIBERG

Riigikaitse- või klassiorganisatsioon?

Sotsialistide suhe kaitseleidusse

Viimasel ajal on kaitseliit taas poliitilise tegurina tõusnud teravalt päevakorrale. On jälle ajalehtedes arutatud küsimust, mis õieti on kaitseliit ja kellele teda päämiselt vaja. Kaitseliit ise ja ta poliitilised toed on selle küsimuse kiskunud esile. Juhuse selleks andis hiljutine roim, mida ametivõimud aga seni pole suutnud küllaldaselt selgitada. Aga see sündis ometi just väga parajal ajal, oli otsekui vajaliseks veeks meie tagurlisele veskile. Pole teada, kas teo toimepanija oligi kommunist. See tundus otsekui mingi provokatsioonina — kuid meie teame, et suurem osa kommunistide väljaastumisi on kannud provokatsiooni iseloomu. Eriti veel meil, kus raske on vahet teha, kus lõpeb kommunist ja kus algab mõne ametkonna esindaja. Huvitav on aga ka see seik, et mitmed kodanlised ajalehedki on avaldanud arvamust, nagu ei tuleks selle roima algatajaid otsida kommunistlike keskkorralduste juurest.

Aga olgu sellega kuidas ka ei oleks — roim on siiski oma töö teinud. Kodanlistel ajalehtedel oli jälle soodne juhus pasunat puhuda riigikaitse kõvendamisest, alla kriipsutades, et seesuguseks riigikaitse orgaaniks võivat olla ükski kaitseliit. Olevat vaja kaitseleidule anda suuremaid summasid, muidu võib riik vajuda põhja! Sotsialistid olevat kaitseleidu ja eriti selle rahandamise vastu, sellepärast tulevat sotsialiste lugeda pea-aegu riigivastasteks. Igatahes kandvat aga just sotsialistid suurt vastust — kindral Undi tapmise pärast! Oleks kaitseleidul käes olnud suuremad rahasummad, poleks olnud ka seda roima!

Ja kaitseleidu juhid võtsid mõni päev pärast roima südame rindu ja läksid riigivanema juure — esitama oma nõudmisi. Mis nad just nõudsid, see on jäänud seni saladuseks, pääle mõne napi sõnakese, mis on pääsnud kodanliste ajalehete veergudele. Need olid: kaitseleidule riigi poolt rohkem raha, valitsusele suuremaid õigusi, kui see meie riigikorras ette nähtud, ja igasugune toetuse äravõtmine töölisorganisatsioonidelt. Ühe sõnaga — „riigikaitse“ segas end üsna kenal kombel valitsemise ja riigikorra asjadesse.

Sel puhul leidsid mitmed kodanlised ajalehed paraja juhuse olevat sotsialistidele ette heita, et neil puuduvat kindel seisukoht kaitseleidu vastu. Ja siin näib kodanlistel leHEMEESTEL kahjuks olevat õigustki. Meie sotsialistidel on tõepoolest ses küsimuses puudunud sirgejoonelisem seisukoht. On enamikus tunnustatud, et kaitseliit on sõjariistus klassiorganisatsioon töölisklassi ja isegi demokraatia vastu. Kuid teisest küljest isegi viimases vaieluses „Rahva Sõna“ on „Päevalehe“ pääle väga kuri, et see

väitnud, nagu sotsialistid oleksid olnud kaitseliidule summade andmise vastu. Sotsialistid polevat seda kunagi olnud!

Sellane seletus paneb juba vähe mõtlema. Ons siis kaitseliit tõesti omalt iseloomult, sihtidelt ja juhtide koosseisult seesugune organisatsioon, millele raha mittelubamist iga sotsialist enesele loeb otse häbistavaks? On siis kaitseliit organisatsioon, mida sotsialistidel ja kogu töölisklassil tuleb aina tervitada ja toetada? On ta siis tõesti riigikaitse organisatsioon, kelle sihiks on eriti demokraatia kaitse, mitte aga klassiorganisatsioon, isegi demokraatia vastu?

Üsna suur osa sotsialiste on veendumusel, et kaitseliit ei ole riigikaitseorganisatsioon, et seda niisugusena ei saakski võtta tõsiselt, kuna ta kaitseväge kõrval tundub küllalt nõrgana. Ei ole ju kaitseliit loodudki kaitseks välise vaenlase vastu, vaid arvatava seesmise hädaohu eemaletõrjumiseks. Ajajooksul on aga seesuguseks „seesmiseks hädaohuks“ hakatud pidama ka meie — põhiseadust ja riigikorda üldse, mis vististi teatud ringkonnile mitte küllaldaselt määral võimalusi ei taha pakkuda „eneseteostuseks“! Et kogu töölisklass on riigivastane, see on neile ringkondadele muidugi enesestmõistetavalt päris selge, eriti ka sellepärast, et töölisklass on meil pea ainus tõsisem demokraatia kaitsja.

Seesuguste „riigivaenlaste“ vastu siis pääasjalikult kaitseliit ongi mõeldud. Kaitseliit pidi muuseas saama üheks seljataguseks toeks, mille abil loodetakse eestkätt läbi viia meie põhiseaduse muutmine. Selles seisab ka kaitseliidu olemasolu sügavam sisu ja mõte. Võib olla, et seda riigikorra muutmist ei kavatsenudki, vähemalt esialgselt mitte, teostada vägivaldse pöörde abil. Aga iga poliitiliselt mõtleja inimene teab, et sõjaväelisel organisatsioonil pole oma sihtide teostamiseks sugugi vaja otsekohest sõjariistus väljaastumist ette võtta. See ei ole mitte alati paratamatult vajalinegi. Enamasti kasutatakse selleks kaudset surveavaldust, mis meil seda kergem, kuna meie demokraatlik kodanlus on ideoloogiliselt vilets ja arvuliselt nõrk, samuti ka töölisklass kommunistide urgitsemistööga nõrgestatud ja hirmutatud. Et kaitseliit sellast mõjuavaldust otse omaks tähtsamaks ülesandeks peab, seda tõendab küllalt kujukalt kaitseliidu juhtide „sõjaretk“ riigivanema juure, kus esile tuldi väga poliitiliste nõudmistega, mille esitamine peaks „erapooletule“ riigikaitseorganisatsioonile tunduma lihtsalt sündmatuna. See tuletas meele juba Austria fašistliku kodukaitse ultimaatumeid, muidugi lahjendatud kujul. Aga sellega paljastas kaitseliit ka, enese tahtmata, osaliselt oma tõsiseid sihte ja kavatsusi.

Aga selles see õnnetus just seisabki, et nii mitmedki nimekad sotsialistide juhid, kõnelemata kohalikest tegelasist, ei oska või ei julge mitte kõiki konsekvantse tõmmata kaitseliidu ilmselt poliitilisest iseloomust ja selle klassiorganisatsioonilistest sihtidele. Nähakse, või tahetakse näha, kaitseliidus ikka veel nagu mingit erapooletut ja demokraatlikku riigikaitseorganisatsiooni, mis, tõi küll, veel mitte küllalt täielikult ei vastavat seesuguse organisatsiooni nõuetele. Selles leiduvat veel nii mõndagi viga, kuid need vead olevat siiski parandatavad. Olevat ainult vaja kaitseliitu „demokratiseerida“, olevat eestkätt tarvilik, et sotsialistid kaitseliiduga läheksid tegelikult kaasa ja sääli paneksid oma mõju maksma. Igatahes olevat sel teel võimalik ära hoida kaitseliidu võimalikke fašistlikke tendentse ja riigipöörde kavatsusi. Kui sotsialistid nii tungivad kaitseliidu massidesse ja ka juhtivatele kohtadele, siis muutukski see samasuguseks võrdlemisi erapooletuks kaitseorganisatsiooniks, kui seda on meie kaitseväge.

Muidugi on see kahjuks vaid romantiline unistus. Kõigepäält on küll vaevalt loota, et partei-massid ja tööliismassid üldse tahaksid kuigi suurel hulgal minna kaitseliitu, isegi siis mitte, kui partei seda peab soovita-vaks. Ja kui seda peakski juhtuma, siis on päris kindel, et neid sinna ometi vastu ei võeta. On ju nüüdki kaitseliidust välja heidetud inimesi ainult sellepärast, et need pole tahtnud lahkuda — parteist. Ja lõppeks ei muuda see karvaväärki kaitseliidu iseloomu, kui sääal rivimeeste hulgas leidub mõnisada — või isegi mõni tuhat — sotsialisti laialipillatult, päälegi veel kui selle juhtide koosseis jääb samasuguseks kui praegu.

Küll aga sotsialistide kaasalöömine kaitseliidus kergendaks palju selle organisatsiooni tõeliste sihtide taotlust. Sest sel teel omandaks kaitseliit masside silmis tõepoolest mingi erapooletu organisatsiooni kuulsuse ja isegi praegune passiivnegi vastupanu selle sihtidele võiks peaaegu täiesti rauetu. Nii võiks siis kergesti juhtuda, et kaitseliit just sotsialistide õnnistusel võiks demokraatiale saada isegi hädaohtlikumaks kui müidu. Aga vaevalt siiski on loota, et sotsialistlik partei sellast õnnistust kaitseliidule annab, sest see ei oleks tööliklassi ja demo-kraatia seisukohast mitte ainult naeruväärne vaid ka kuriteoline. Kaitseliidu juhad ja kaitseliidu erakonnad püüavad sotsialiste küll niikaugele meelitada — selleks tehakse tõepoolest tööd, kuna kasu on silmaga nähtav. Vististi aga see töö siiski vilja ei kannal!

Sest ühest küljest on selge, et kaitseliitu riigikaitse seisukohalt vaevalt keegi saab võtta tõsiselt. Teisest küljest on veelgi selgem, et kaitseliitu pole asutatudki kaitseväge toetuseks, vaid selle täienduseks — seesuguste sihtide taotlemiseks, milleks kaitseväge ei peeta mitte küllalt usutavaks ja kindlaks. Ja milline sotsialist julgeks küll toetada varjatud poliitiliste tagamõtetega organisatsiooni?

G. Gambini

Sangarlik noorpõlv

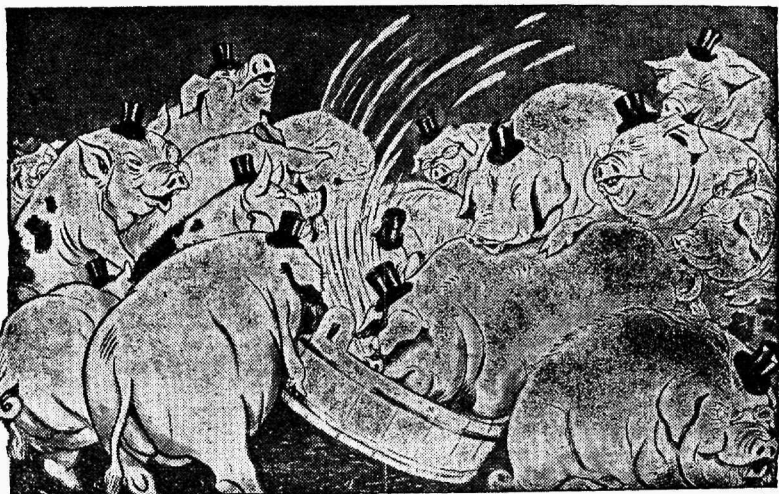
Itaalia fašismi tekitatud meeleheite puhul.

Mai kestes, kui ei leita teist lahendust, Brüsselis toimub kohtuprot-sess noore sotsialisti *Fernando de Rosa* vastu. Meie noor seltsimees, kes laskis Itaalia kroonprints, võtab Belgia kohtunikude ees endale vastu-tuse oma teost, aga et tal tuleb kanda vastutust vabal maal, ta on tead-lik nende sümpaatias, keda Itaalia fašism ei ole võind painutada, kõigi nende, kes on vangistatud või koondatud õudseile saartele, ja ta tuletab meelde haudu, mis tuhandetena on laiali üle kogu Itaalia, kõiki fašismi korraldatud tapmistehvred, kes tõusevad ülema talle palavat tänu, et ta tahtis maksa kätte nende eest.

Kes on de Rosa? Mis on ta teo põhjus, teo, mis muidugi ei ole vaa-deldav harilikuna roimana? Ta on väga noor ja kuulub sesse uude gene-ratsiooni, kes oskab kord püstitada jälle vabaduse ja demokraatia valit-suse Itaalias. Ta sündis Milaanos 1908. aastal, ja oma sünni tõttu ta on kodanlise seltskonna eelarvuste süütu ohver. Ta ei tunne oma vane-maid ja kasvatati naiselt, kes armastas teda emana. Ta elas alguses monarhistlikus ümbruses, aga oma kooliaastail Turiinis de Rosa võis lähimast lähedusest vaadelda 17. ja 18. detsembril 1922. enam kui kahe-kümne Itaalia tööliikumise eestvõitleja tapmist fašistide poolt. Need fašistlikud häbiteod pidid täitma ta hinge, mille õilsat vaimustust kodan-line kasvatus ei olnud jõudnud lämmatada. Gümnaasiumi lõpetamise

järel ta käis ülikoolis ja andus suure hoole ja intelligentsiga õigustea-
duse õpingule. Ta harrastas ka sporti ja armastas eriti mägesid, ja oma
julgusega ta päästis tihti turistide elusid hädaohust. Aga noor üliõpi-
lane oma hõõguva hingega ei võind suhtuda ükskõikselt kapitalistliku
ühiskonna õiglusetusele ega oma rahva vabaduse kaotusele. Ta võttis
omaks kapitalismi orjastatute asja ja pühendus võitlusele fašismi verise
türannia vastu kogu oma südame ja vaimu parimaga. Sotsialisti *Matte-
otti*, truu kuid äraantud monarhisti *Amandola* ja *Gobetti*, vabariiklase,
tapmine pidid teostama otsustava mõju ta meelsusele ja tõukama ta
fašismivastasuse ning sotsialismi ridadesse.

Et iga teojõuline algatus asja hääks oli võimatu, ta otsustas mine-
tada Itaalia. Ta läks üle oma armastatud Alpidest, ja hoolimata fašist-
likest püssidest ta võis saavutada oma sihi ning liituda arvurikaste teiste
Itaalia põgenikkudega Prantsusmaal. Pariisis ta varssi oskas võita en-

Willi Steinerl: *Demokraatiavastaste ideaalid*

dale fašismivastaste juhtide sümpaatiad ja usalduse. Ta pühendas oma
tegevuse eriti Sotsialistliku Töölis-Internatsionaaliga ühinend *Sotsialist-
likule Ühendusele* (Itaalia sotsialistid 1922. aastast alates on lõhutud
kahte parteisse*), mille vajaduse Itaalia proletariaadi tõusuks ta oli mõist-
nud selgesti. Juba Itaalias ta oli toimind mitmes paigas noorterühmade
organisatsiooniga, mille hädasunniline salategevus oli vastupanu ühtlu-
ses fašismile. Pisut hiljem ta pöördus tagasi Itaaliasse, usaldussaatkon-
nas, mida ta oskas hästi juhtida sotsialistliku liikumise ja fašismivastase
võitluse huvides.

Sellane on elulugu sellel „roimariil“, kes 24. oktoobril 1929. aastal
julges lasta üht printsi. Kõik, kes tundsid de Rosat ja tema õilsat meel-
sust, ta vahvust, ta innustust sotsialistlikule ideaalile, ta viha valitsus-

*) Neil päevil mõlemad parteid jälle liituvad.

sele, mis orjastas ta maad, ta tõsiseid õpinguid ja sügavas mõtlemises küpsnud vaimustust kõigile vabaduse, õigluse ja humaansuse põhimõtetele, kõik küsivad, kuidas ta oleks võind jääda tundetuks või osavõtmatuks itaalia rahva tragöödiaks, tragöödiaks surmamiste, piinamiste, iga-suguste jälgimistega? Ja nad mõistavad, kuidas de Rosa on tulnud oma teole.

Kõik, olgu sotsialistid või mittesotsialistid, kes tunnevad kõikjal maa pääl fašismi tööd selle vägivalletegedega, roimadega, iga vabaduse rõhumisega, kogu rahva süstemaatilise orjastamisega, oma tööliklassi näljutamisega, lühidalt, igalaadi häbitagedega, mis aastate kaupa moodustavad Itaalia kannatusloo, ei näe maikuuks Brüsseli protsessis süüdistatavas harilikku roimarit, kes on katsetand tapmist, vaid vastuhaku õilsat juhti, kes tõuseb kaebajana, et omalt poolt tõsta kaebus Itaalia allasurumise vastu.

Milline aga on otsus, mille Itaalia ja rahvusvaheline sotsialistlik noorpöveliiikumine annab Fernando de Rosa teost? Kindlasti isiklik atentaat on väljaspool kõiki sotsialistlikke põhimõtteid. See ei või leida paika üheski sotsialistlikus programmis, sest sotsialistlikud aktsioonid ikka peavad teostuma kollektiivse koostööga. Praktilisest vaatepunktist on veel vähem põhjusi selle õigustamiseks. Aga kas de Rosa tegu võib mõista ainult põhimõttelikust vaatekohast? Ei ole juttu sellest, et õigustada ühe sotsialistliku võitleja tegu, vaid palju enam õppida tundma olukordi, mis olid tõugand ta sellele teole. Demokraatlikus korras de Rosa oleks pörgand tagasi atentaadi mõttest. Ometi fašism oma enneolematu diktatuuriga on võtnud Itaalia rahvalt iga vastupanu ja võitluse võimaluse. Kõik õigused olid kaotatud neilt, kes ei tahtnud alistuda diktatuurile, iga fašistide vägivald karistamatult lubatud. Kurnamine, vägivald, jälgimised on rõhujate õigus, ega ole lubatud mingit õiguslikku kaitset nende väärarvituste vastu. Politseiliku ja kohtuliku spionaaži vormiline organisatsioon legaliseerib valitsuse terrori, vähem kaitse ja vastupanu karistatakse vangla või vangilaagriga saarel. Fašistlik miilits, erikohus, erandlikud säädused on astund kodanike õiguste asemele. Kuidas paljude atentaatide kõrval kodanikuõigustele võib imestada ühismässusid või isiklikke aktsioone?

Noor sotsialist de Rosa oma innustund südamega, mis pühendus võitlusele ja tõi ka ohvri, värises selle julma türannia mõttest.

Ja momendil, kui prints valmistub sündmusele, mis peab rajama ta õnne, ta vastu tõuseb kutsuv ja kättemaksev käsi. Noor de Rosa tuletab meelde sel rõõmu ja värsstikkude pidude momendil kõik oma väljaspool kodanikuõigusi oleva rahva kannatused, oma aheldatud rahva tragöödia, ja ta otsustab teha enda selle rahva kõnetoruks isikliku teoga, kohtuotsuse kuulutajaks, mis asetab samale pinnale Itaalia tragöödia eest vastutavad ja selle kordasaatjad. See on uue generatsiooni liige, kes oma ideaali vaimust ja oma ohvrimeelsusest annab oma vabaduse kõigi vabaduse eest.

Itaalia ja rahvusvaheline sotsialistlik noorpöveliiikumine peab mõistma hukka isikliku protesti ja isikliku aktsiooni, mis on vastolus sotsialismi teooriale ja praktikale, aga samal ajal ta ei või mõista hukka de Rosa õilsa meelsuse kantud toimingut, mis vabastajana, olgugi valukisana, saadab välja hüüde õigluse järgi, mida ta vennad Itaalias kui rõhutud ei tohi väljendada.

Nõnda maikuuks meie seltsimehe de Rosa protsessis, kui see tõuseb, et tähistada fašismi häbitegusid ja vägivalda, kuulduv Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali hääl. See annab talle jõudu ja teeb tugevaks Itaalia noorte tööliste lootused.

Tallinna Töölsteaater

Valentin Katajev: Nelinurk sõõris ehk kaks õnnelikku paari.

See komöödia on vaimukas ja lõbus, kuid mitte ainult seda. Ta esitab moraaliprobleemi ühe tähtsa külje, mis tekib eriti uue ühiskonna ehitamisel väga teravana. Sel ajal kui meid pühendatakse Nõukogu Vene olukordadesse, tekib väike vastolu: kas kommunistlikel noortel on vastav moraal või ei. Näeme ometi püüdeid *oma* moraali järgi, ja olukorrad kipuvad kaelamurdvaiks mitte sellepärast, et on tarve uue moraali järgi, vaid sellepärast, et noored inimesed on veel traditsioonide paelus.

Tallinna Töölsteaatriis — vahepääl ka Tartu on võtnud selle oma repertuaari — „Nelinurk sõõris“ ja pakkund mitu üllilõbusat õhtut, ikka enam publik hakkab tundma huvi. *Fr. Põldroosi* lavastus oli huvitav, ja eriti pimedas alguses *Henrik Olvi* dekoratsioon andis kena efekti. Kaks naist: *L. Lust* mehestund, kindla tahtejõuga raamatuinimese Toonja osas ja *L. Rõmmer* naiselikus väikekodanliku õnne poole püüdvast Ludmilla osas olid kaks vastandit: üks jämedate joontega, teine varjunditega. *A. Särev* — usin ja püüdlik ning *J. Tõnson* — pehme ja tundelikum noorur andsid nelinurga teised kaks poolt. Ja metsik hulkur-luuletaja Tšernozemnõi (*Kr. Hansen*), rida elurõõmsaid sõpru aitasid täiendada lõbusat ja ometi probleemirikast komöödiat.

ARP

TALLINNA TÖÖLISTEAATER

„Pandorini“ ruumes, Väike Tartu maantee.

27. aprillil — „Faun“ — E. Knoblauchi komöödia 3 vaat. (esietendus)

3. mail — „Nelinurk sõõris ehk kaks õnnelikku paari“—V. Katajevi jant 3 v.
„PUHKEKODU“, S. Tartu mnt. 86.

4. mail — „Faun“ — 2. korda.

11. mail — „Faun“ — 3. korda.

18. mail — „Nelinurk sõõris“ — 9. korda.

Algus alati kell 1/8 õhtul.

Töölisklassi tee

Kõnekoor.

Mees: Käib viirastus ringi Euroopas,
nõrk veel, kuid kartus ta eel:
ei hävima kaldu ta hoopis,
kuid klapperjaht igal ta teel:
paavst, Metternich, tsaar ja Guizot,
nii Vene kui Austria, Rhein ja Poo,
ja Prantsuse kodanlus vaba
ning Saksa raudrusik — politsei —
on jahile ootajaid saba,
kuid tekib ja võidule pääseb võimukas töölispartei.

Kaks meest: Töörahas kõigil maadel ühine!
On võitlus kestnud aastaid mitusada,
kuid pillutatult võitlus tühine.
Meil pole tarvis hüüda, hässitada:
on klassivõitlus valmind, küpsend ju,
meil klassivõim on vaja lõpetada.
On klassivõitlus meie sugupuu,
on ikka valitsenud rõhumine,
uus vaba klass on võimus meeletu.
Siis meie siht on uus ja imeline:
on võitlus läbi, võitjal ainus tee
on klassideta inimkonnaks muutumine.
Töörahas ühine, tee vabaks tee!

Naisterühm: Kõik usk ja ootus
on otsa saand,
läind viimne lootus,
et taeva saad:
ka sinna rikkad
on leidnud tee —
ei surmavikat
too lõppu vaevale.

Meesterühm: Me vabad mehed, kuid palga eest
nii iseend kui perekondi müüme —
Ei vaba ole, ei naist, ei meest,
meel rahulik kuis olla võib ja tüüne.

Kaks meest: Tööraha vabadus ta enda töö,
ei abi talle saada päev ei öö.

Üksik naine Meid petetud ikka ja orjuses ikka
meid peetud, ei vabadust veel.
Me võitleme kaua, ja endile haua
me leidsime võiduteel.
Töövabariik petlik ja vaba meel leplik
on kadunud õhku kui lõhn.
Mis valimisõigus tööpuuduses võikas!
Me kaaslaste vägi on kõhn.
Ei lepitust vaja, ei enne kui maja
on ehitet, tööraha võim.
Me kobame ringi, sees hoida et hingi,
meid pimedas ühendab punane lõim.

Mehed: Me ajaloo ühes sammume,
ei varja oma sihti — ühel meelel
tööraha võimas hüüe igal keelel;
meil heita ahelad, maailm on ees!
Töörahas kõigil maadel, ühine!

Kõik: Reas kaotus, võit —
tööraha tee,
lõppsuunda sihhib me sõit.
Jõuproov on see,
ja uued veel
me sotsialismi teel.
On ohvreid nüüd,
neid saabub veel,
sest üle võitluse hüüd,
on kindel meel
ka kaotajail:
pea kaotus on valitsejail.
On võitlus pikk,
me ridastik
on varjat võitluses maas,
Kas igav see?
Eks meie tee
kord võitluseks, võiduks saa taas!

Ühine laul: Julgesti, vennad, nüüd tööle,
võitlema ruttame me,
endale priiuse maale
rinnaga murrame tee!

*

*Kantud ette Tallinna Noorsotsialistliku ühingu kõnekoorilt „Elaval
Rünnakul“, Tartus, 13. aprillil.*

Sõnad — Tallinna noorsotsialistide ühistöö tulemus.

Noorsotsialistide töomailt

Arvi Hautamäki

KUIDAS SOOME TÖÖLISNOORSOO ÜHINGUD TÖÖTAVAD.

Sotsialistliku noorsoo ühingud on sotsialistliku noorpõlve koolid. Töölisnoorpõlve enesekasvatust peetakse neis sotsialistlikkude kasvatuspõhimõtete vaimus. Kuid teiselt poolt pandagu tähele, et noorsooühingute eriolukord ja toiminguvõimalused eri mail pakuvad noortele juhuseid omavaheliseks ajaviiteks ja lõbustustekski.

Soome töölisnoorsooühingute enesekasvatustöö toimub päämiselt n. n. *nädalakoosolekuil*, mida korraldatakse harilikult kord nädalas. Sellastel koosolekuil määratakse ka järgneva koosoleku programm või selle korraldab eriline programmikomitee. Nädalakoosolekuil vahelduvad ka juhataja ja sekretär, näiteks nii, et eelmise koosoleku sekretär saab järgmise koosoleku juhatajaks. Nende koosolekute programmid on üsna vaheldusrikkad. Harilikult tervituskõne, deklamatsiooni, koorkõnet, kõne või vaidlusealgatus, nalja, omavaheline leht või seinaleht, vesteprotokoll ja muusikat. Mainitud vesteprotokoll on koosoleku humoristlik kirjeldus, ja selle kirjutaja, kes valitakse koosoleku alguses, kannab nurgasekretäri nime. Tihti arvustatakse kõiki ettekandeid sisult ja ettekan-delt. Pärast programmi on mängusid umbes ½—1 tundi. Teisiti korraldatakse nädalakoosolekud, mis korraldatakse erisündmuse, näit. mõne sotsialistliku suurmehe mälestuse puhul, kirjanduse ja sõjavastastena õhtutena. Mõnikord korraldatakse ka üldiseid ja liikmetevahelisi pidu-sid, milles leidub ka tantsu.

Meie ühingus armastatakse *vaimseid võistlusi*. Harilikult korralda-takse liikmetevahelisi võistlusi deklamatsioonis ja kõnelemises. Mõned ühingud on võistelnud ka töös, kusjuures võetakse arvesse iga liikme toi-ming igas suhtes, ja antakse liikmeile eri tööde eest teatud arv punkte. Helsingi ühing on korraldand liikmete seas nädalakoosolekute korralda-mise võistlusi. Kogu aktiivne liikmeskond jagatakse rühmadesse, iga-üks 20—30 liiget, kes võistlevad nädalakoosolekute korraldamises ja pro-grammi koostamiseks uute jõudude väljatoomises.

Maakondlikud organisatsioonid, mida on kümnekond, korraldavad maakondlikkude pidudega ühtaegu ühingutevahelisi võistlusi. Viimaseil ajal on tulnud tarvitusele n. n. väljakutsevõistlused, kus üks ühing kut-sub võistlema ühingutõega. Nõnda võisteldakse ka noorte ajalehe „Työ-läisnuoriso“ levitamises.

Sügavam enesekasvatustöö toimub õpiringides. Püüame sinnapoole, et igal ühingul oleks vähemasti üks õpiring. Neis ringides õpitakse sotsialismi (sotsialismi ajalugu ja teooriat), organisatsioonitööd, ilukir-jandust ja deklamatsiooni. Kõik töölisnoorsoo õpingid kuuluvad Töö-lislaridusliitu. Õpiringute liikmed võivad sooritada väikese kirjaliku kursuse sotsialismi ajaloos, teoorias ja ametiühinguliikumises. Ühingute juures on veel eri ringe rahvatantsude ja näidendite esitami-seks.

Soome töölisnoorpõlve töös viimastel aegadel püütakse ka matkata. Rännatakse naaberühingute juurde ja tehakse agitatsiooniretki sinna, kus veel ei ole ühinguid. Suuremate, m. s. välismaiste reiside jaoks suure-mate ühingute juures on reisikassad.

Suvel ühingud ei pea nädalakoosolekuid. Selle asemel korraldatakse suvitööd rännakute, saarematkade (Soome on „tuhatjärvine“ maa), loo-duseoleku ja spordimängude näol. Mitmel linnaühingul on ka oma suvi-

kodu. Ühing üürib maalt, meelsamini mere või järve rannast või saarelt suvila, kuhu noored kogunevad suviõhtuti, öösiti, veetma puhkepäevi ja pikemaidki puhkusi. Mõnikord suvikodudes korraldatakse ettekandeid, kuid peamiselt on pandud seltsimehelikule ajaviitele.

Need on Soome töölisnoorsoo praktilise töö pääjooned. Pääle selle töölisnoored võtavad osa poliitilisest elust ja aitavad mitmel viisil vanemate juhatavatat töölisliikumist. Tööd tehakse vähenõudlikult kuid tahetega organiseerida ja kasvatada töölishulgad jätkuvaks sotsialistlikuks klassivõitluseks.

Tallinna Noorsotsialistlik ühing on olnud viimasel talvel vilkas toimingus. Iganädalastel ettekandekoosolekuil on käsitletud teemasid: Internatsionaal, mõttevabadus ja distsipliin, Töölisorganisatsioonide koostöö, Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali kongress, Viini pidustused, Generatsioonid ja sotsialism, Maa ja linn, Sotsialism ja kultuur, A. Bebel, A. Bebel ja naisliikumine, Töölisliikumine ja esperanto Rootsis, Koalitsioonipoliitika, Kulud riigieelarves, Omavalitsuse valimised, Tööliisklassi ühtlusetus, ühistegevus töölisliikumises, Läti töölisliikumine ja töölisnoorpõlv, Sotsialistlik enesekasvatus, Organisatsiooni vorm, Ametiühinguline liikumine, Rosa Luxemburg, Sotsialistlik ajakirjandus, Proletaarlik kunst, Paul Levi, Ludwigi „14. juuli“, Haanpää „Kasarmus ja õppeväljal“, Mait Metsanurk, Marksistliku sotsialismi ülesanded, Tööjaotus looduses ja ühiskonnas j. m. Kõnelejaina ja algatajaina on esinend smd Andresen, Hautamäki (Soome), Jalak, Jansen, John Johanson (Rootsi), Indrikson, Kuusik, Martna, Metslang, Mihkelson, Põldroos, Reining, Rätsep, Rummo, Tuiman j. t. Tavaliselt kõnele on järgnend elavad läbi-rääkimised.

Pääle selle on olnud alaline õpiring, neist viimane pooleaastane õpiring käsitles seeriat küsimusi Zola „Söekaevurite“ abil; on korraldatud esperanto kursusi, on tekkind raadioring, kõnekoor, on tekkimas oma laulukoor.

Oma lugemiselauas on rida saksa ja esperanto ajakirju.

Ühing loodab kasvada ja laieneda — enamgi tegevuselt kui liikmeilt, kelle arv praegu on poolteistsada.

Balti riikide sotsialistlikkude üliõpilaste III kongress

Kongressil vastuvõetud resolutsioon: protestiavalduus Leedu terrori vastu.

Eesti, Läti, Poola ja Soome sotsialistlikkude üliõpilaste delegatsioonid Baltimaade sotsialistlikkude üliõpilaste III kongressil konstateerivad, et Leedu demokraatlikku haritlaskonda ja üliõpilaskonda omas poliitilises tegevuses ühes tööliisklassiga vahetpidamata kiusatakse taga valitseva võimu poolt. Erilise pahameelega kongress protesteerib Leedu sotsialistliku üliõpilaskonna poolt Baltimaade sotsial. üliõpilaste keskbüroosse kuuluva büroo liikme aresti vastu, kes üle aasta istub kinni Kaunase vanglas.

Ühtaegu sellega saadame südamlikema tervituse vanglates vaevle-vaile Leedu seltsimeestele ja avaldame lootust, et juba lähemas tulevikus Baltimaade sotsialistlikud üliõpilased ja juba demokraatlikus Leedus võivad tervitada rõhutud seltsimehi ning öelda neile: „Elagu vaba sotsialistlik liikumine vabas demokraatlikus Leedus!“

RAHVUSVAHELINE VÕITLUS FAŠISMI VASTU.

3. märtsil Prahast pidas oma istungit fašismi vastu võitlemise Rahvusvaheline Komisjon, milles on esindatud mitme maa töölisedakaitseorganisatsioonid. Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali poolt nõupidamistest võttis osa seltsimees Ernst Paul. Sm. Deutsch'i ettekande järele komisjoni tegevusest Brüsseli kongressist (1921) alates, võeti vastu pikemate läbirääkimiste tulemusena resolutsioon, milles komisjon tänab südamlikult Austria proletariaati fašismi vastu peetud kangelasmeelse võitluse eest, kuna Austria proletariaadi võit on kogu töölisklassi võit. Seltsimees Deutsch tänas istungist osavõtjaid väärtusliku abi eest, mille rahvusvaheline töölisliikumine on kindlustanud Austria tööliskonnale selle raske endakaitsevõitluses.

Otsustati võtta arvesse rahvusvahelise fašismivastase kongressi korraldamine Saksamaal. Pääle selle 1931. aastal Viinis toimuvail töölis-olümpiamängudel peavad esinema Viini tööliskonna endakaitseorganisatsioonid. Edasi komisjon kutsub kõiki oma liitunud üles jätkama võitlust fašismi vastu kõigi otstarbekohaste vahenditega ja sõltumatult.

Kirjandust

Jean Jacques Rousseau: Emil. Eesti tõlkes on ilmunud see suure prantsuse filosoofi pedagoogiline teos, mille algatatud probleemid tohiksid olla huvitavad meilegi kui sootuks teise mõtteilma avaldised. Hans Roosilt siin juures hää käsitlus Rousseau'ist.

Otto Felix Kanitz: Das proletarische Kind in der bürgerlichen Gesellschaft. Raamat on hädavajaline kõigile neile, kes kavatsevad valmistada tööle proletaarlikkude laste seas. Esimene põhjalikum proletaarliku nooruse endamõistmise abinõu.

Otto Lehmann-Russbüldt: Die blutige Internationale der Rüstungsindustrie. Väike raamat, mis annab meile erilise selguse sõdade mõistmiseks: sõda on äri, mida kunagi ei kavatseta „isamaa“ vaid ühe või teise suurkapitali kasuks.

Minna Specht: Vom Sinn der Jugendweihe. Kõne, mis selgitab õieti, milleks kohustab sõna „seltsimees“.

Erich Maria Remarque: Läänerindel muutuseta. Suurepärase sõjaraamat, mis on saand kättesaadavaks tõlkes. Kogu oma erapooletusega mõjub enam kui kõige kirglikum sõjavastane agitatsioon.

N. Ognev: Kostja Rjabtsevi päevik. Huvitav käsitlus Nõukogude-Vene noorpõlvest — teine maailm, olgu veel mitte sotsialistlik!

Marie Under: Õnnevarjutus. Kaasakiskuvaid ballaade üksi lugemiseks.

Johannes Barbarus: Maailm on lahti! Kena värsiraamat, milles ei puudu kaasakiskuvat oleviku tukset, mis oma vaimult on lähedal meile.

Max Beer: Allgemeine Geschichte des Sozialismus und der sozialen Kämpfe. Parim kokkuvõtlik sotsialismi ajalugu; ilmund hiljuti uues täiendatud trükis. See ajalugu ei anna kaugeltki üksi teooriat, vaid ka võitlusi ja nende tulenduslikke eeldusi. Sellasena kõigile tarvitata.

Paul Franken: Vom Werden einer neuen Kultur. Väike huvitav brošüür, mis käsitleb tööliskultuuri- ja spordiorganisatsioonide osa uue, töölisklassi kultuuri sisu ja vormi loomises. On mõeldud käsiraamatuks igale töölisliikumise tegelasele.

N. A.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja.

Vastutav toimetaja **Lui Metslang.**

Väljaandja **Mihkel Mihkelson.**

Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu mnt. 31, postkast 367.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.